

Illegale en informele economie: een economische visie

Frederic De Wispelaere & Prof. dr. Jozef Pacolet
HIVA – Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
KU Leuven

CPS-Studiedag 'Underground Economy'
13 maart 2014

Inhoud

1. Inleiding
2. Meten
 - a) Begripsafbakening
 - b) Methodologie
 - c) Ramingen
 - d) Uitdagingen en mogelijke remedies
3. Gevolgen illegale en informele activiteiten op de formele economie
4. Uitleiding

'It's time to acknowledge how little we really know about the unobserved economy despite forty years of effort to measure their size and growth'

Feige, Urban, 2008

'Nood aan objectieve cijfers'

Algemene Beleidsnota Bestrijding van de sociale en fiscale fraude. Staatssecretaris voor de Bestrijding van de sociale en fiscale fraude John Crombez, 22 december 2011

'The more people know about fraud, the more they discuss it, and the better society can fight it'

OLAF, 2005, 2006

Inleiding

- Gebruik maken van het *'momentum'* zowel op nationaal, Europees en internationaal niveau;
- Versterkte aandacht voor zowel fraude als voor ontwijking;
- Controles dienen doelgericht te gebeuren;
- Meten en in kaart brengen van de omvang.

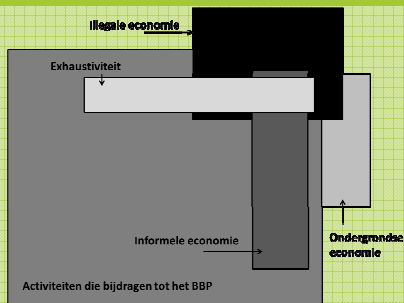
Begripsafbakening

	Ontduiking	Opge- pakte	Ontwijking	Met wettelijk niet of minder belasting omdat niet volledig aan betaald	Opge- zette	niet volledig aangefloten	P.m. fiscale onderschatting
Fiscale fraude	Inkomen niet aangegeven		- Niet vorm - Verplaatsen bal. basis - In de tijd spreiden	Rondom vermogen		Kl. eigen woning Sparboek	Fortiële van bepaalde beroepen
Sociale fraude	Zwartwerk		- Niet vorm - Verplaatsen bal. basis - In de tijd spreiden	Uitbetaling en subsidie	Publieke help. P.M.A. diplomaten- cheques		Fortiële van bepaalde beroepen
Sociale uitkeringen	Lijkeringsfraude en misbruik						
	Criminele en illegale activiteiten						

Bron: Pacolet & De Wispelaere, 2009 gebaseerd op Pacolet & Geeroms, 1995

Begripsafbakening

Bron: Kazemier, 2003

Methodologie

- **Macro-economische methoden:** monetaire methode, discrepantiemethode, latente variabelenmethode, ophoging in nationale rekeningen, ...

- **Micro-economische methoden:** enquêtes (bij gebruikers, aanbieders, controleurs), controleurs (administratie belastingen, sociale inspectie) , ...

Beide methoden hebben hun voor- en nadelen

Ramingen

Voor België:

- DYMIMIC-model: 18,3% van het BBP
- Nationale rekeningen: 3,8% van het BBP

- Eurobarometerenquête naar zwartwerk
- Sectoranalyse: deloyale concurrentie in de bouwsector
- SUBLEC

Ramingen op basis van SUBLEC

	Frequentie (% van de bevolking)	Gemiddeld bedrag (in €)	Volume (% totaal bedrag of % BBP)
Vraag naar zwartwerk	38,8%	1 553	1,9%
Aanbod van zwartwerk	14,1%	1 332	0,6%
Loon onder tafel	2,0%		
Sociale uitkeringsfraude	5,6%*		
Uitkering gecumuleerd met zwartwerk	4,3%*		
Belastingaangifte niet volledig correct ingevuld	24,1%		2,3%
Roerende inkomsten	3,5%		
Onroerende inkomsten	0,3%		
Erfenisrechten (over de voorbije 5 jaar)	5,5%		
Registratierechten	1,9%		

* Als % van het aantal uitkeringsgerechtigden.

Bron: Pacolet et al., 2012.

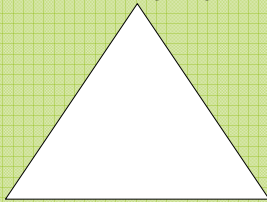
Uitdagingen en mogelijke remedies

- Reconciliatie van diverse methoden;
- 'Bottom-up' benadering;
- Combineren van diverse enquêtegegevens met administratieve data;
- Aansluiting zoeken bij nationale rekeningen;
- Opnemen in structuurenquêtes.

Gevolgen illegale en informele activiteiten

Moraliteit, gedrag

*Belasting, regulering,
'red tape'*

*Controle, pakkans,
handhaving*

Gevolgen illegale en informele activiteiten

- Negatieve impact op verscheidene actoren:
 - Overheid;
 - Bevolking;
 - Ondernemingen.
- Negatieve impact wordt soms genuanceerd.

Uitleiding

- Nood aan een 'waarheidsgetrouwe' meting inzake:
 - Omvang informele economie: constructies, sectoren, type belasting, ... (*profiel*)
 - Fraudekost (controle, handhaving, ...) en opbrengsten.

Enkele referenties

- Pacolet, J. & De Wispelaere, F. (2013), 'Illegale en informele economie, een economische visie', in D. Boels, L. Bisschop, E. Kleemans, K. Van der Vijver, *Illegale en informele economie*, Cahiers Politicestudies, nr. 29, p. 33-51.
- Pacolet, J. & De Wispelaere, F. (2009), *Naar een observatorium ondergrondse economie*, Acco, Leuven, 169 p.
- Pacolet, J. & Baeyens, K. (2007), *Deloyale concurrentie in de bouwsector. Een terreinverkenning van mechanismen van sociale fraude, hun omvang en hun gevolgen voor de sector*, HIVA – KU Leuven, 149 p.
- Pacolet, J., Pereman, S., De Wispelaere, F., Schoenmaeckers, J., Nisen, L., Fegatilli, E., Krzeslo, E., De Troyer, M. & Merckx, S. (2012), *Social and fiscal fraud in Belgium – A pilot study on declared and undeclared income and work*; SUBLEC, Acco, Leuven, 145 p.